

Ikarosz visszaszállt

Több évi egyeztetés, tervezés után 1979 októberének végén kezdték el felállítani az Ikarosz-szobrot, Varga Imre alkotását a Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola kampuszán, az igazgatási épület előtti parkosított területen.

SZÖVEG: WINKLER CSABA • FOTÓ: A SZERZŐ ARCHÍVUMA

Az 1960-as években minden állami beruházásnál egy előzetesen meghatározott minimális összeget művészeti alkotás elkészíttetésére kellett a megrendelőnek fordítania. Hofer Miklós, a kampusz épületeinek vezető tervezője jó munka- és személyes kapcsolatban volt Varga Imre szobrászművésszel. A Képző- és Iparművészeti Lektorátus a tervező kérésének megfelelően Varga Imrét ajánlotta. A Kossuth- és Munkácsy-díjas, kiváló és érdemes művészi címeikkel elismert alkotó a visszaemlékezők – dr. Hofer Miklós vezető tervező, Magyar Vilmos főépítésvezető, dr. Hegedűs Gyula alapító főigazgató és dr. Tallós Elemér egykori főigazgató-helyettes – szerint legalább fél tucat alkalommal járt a győri helyszínen, miután elkészítette 110. szobrának tervét, makettjét. A szoborról az első fotókat egy interjú keretében (makett és a készülő mű) Menyhárt László a Művészet című folyóirat 1979. évi 7. számában mutatta be.

„Az anyagválasztásként a rozsdamentes krómacél – tehát az anyag nem a sokszor tévesen emlegetett bronz –, a megfelelő összeillesztési mód, a speciális hegesztés, a kor ilyen célra is felhasználható új anyaga és technológiája együtt jelentette, jelenti a művészi kifejezési módot.”

Dr. Hegedűs Gyula alapító főigazgató visszaemlékezésében olvasható: „A mű mondanivalója örök érvényű. Több gondolat is fűzhető hozzá. Az egyik, a „juventus-ventus” latin mondás, jelentése az, hogy az ifjúság olyan, mint a szél, repülni akar. A másik: Ikarosz (Icarus) a görög monda szerint Daidalosz nevű apjával, viasszal összeragasztott szárnyakon repülve akart menekülni Krétából. Atyja intelme ellenére azonban Ikarosz oly közel repült a

Naphoz, hogy a viasz megolvadt, és ő a tengerbe zuhanva elpusztult. A tanulság: a vakmerőség, az ifjúi hév, a kellő megfontoltság hiánya tragédia okozója lehet. Az alkotónak, Varga Imrének a szoborral kapcsolatos személyes indíttatása, hogy repülőmérnök, a II. világháborút megjárt katonai pilóta az eredeti szakmája, majd szobrász lett. Mindig készült arra, hogy egy repülőszobrot alkosson. Ez a szobor az embernek a repüléssel kapcsolatos örök vágyát fejezi ki.”

A szobor és a zalahalápi bazaltkövek (1979)

Varga Imre, dr. Hegedűs Gyula és Magyar Vilmos (1979)

A szobor elhelyezése és különösen délnyugati tájolása – miután a mű nem az épület középpontjába került – több ellenkezést, megjegyzést váltott ki. Végül Varga Imre érvelése győzött: aki repülni akar, nem a házak felé, hanem a szabad légtér irányába keresi az utat. A mű szobor jellegéből adódóan körplasztika, előlről, hátulról, oldalról esztétikai élményt kell nyújtania – és nyújt is. Az anyagválasztásként a rozsdamentes krómaccél – tehát az anyag nem a sokszor tévesen emlegetett bronz –, a megfelelő összeillesztési mód, a speciális hegesztés, a kor ilyen célra is felhasználható új anyaga és technológiája együtt jelentette, jelenti a művészi kifejezési módot. A mű formai megoldásában a görög szobrokra emlékeztető klasszikus formát, testarányokat mutat, az ókori szobrokra jellemző lesimított és gondosan kimunkált felületek helyett meghagyja az anyag, a hegesztés drasztikus nyomait. A győri egyetem, a képzés jelképe, egyben mintaképe a mérnöki precizitásnak: a szobor szárnyain a rések arra szolgálnak, nehogy egy nagyobb szél valóban felkapja Ikaroszt... A legnagyobb problémát a szobor minden körülmények közötti stabilitása, szilárd és biztonságos elhelyezése jelentette. Hofer Miklós, Magyar Vilmos és Tallós Elemér közösen egyeztetett terveit, elképzeléseit a gyakorlatban egy statikai kérdésekben is járatos kubikusbrigád váltotta valóra.

„Az alkotás számomra legérdekesebb része az árnyékban lévő görögös fej, amelyen még az árnyékhatás ellenére is látszik a nagy elhatározás okozta feszültség, a feladatra való összpontosítás, a kiindulási helyzet fontolgatása, és ezért tud kifejező, korszerű lenni” – e személyes véleménnyel mutatta be és avatta fel a szobrot az 1979. november 18-án (csütörtökön) tartott ünnepségen dr. Tallós Elemér. A Hofer Miklós vezető tervező közvetlen munkatársaként, kollégájaként is dolgozó egykori főigazgató-helyettes ismert volt a képzőművészet iránti affinitásáról, jó stílusértékeléseiről. Varga Imrével már a szoborügy előtt jól

ismerték egymást. A művész a Tallós Elemérnek szóló dedikációk, ajánlások szerint elismerően nyilatkozott a Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola akkori főigazgató-helyettesének művészetelméleti, s különösen a szoborállítási folyamatát meghatározó felkészültségéről. A több, különböző magasságú elemből álló zalahalápi kő is minden bizonnyal Tallós Elemér kitartó, szakmai konfliktusokat is jelentő véleménynyilvánítása alapján került – a szokásos tartó helyett – a kompozícióba. Ezt a család visszaemlékezése, s az 1987-ben elhunyt, akkor már nyugdíjas oktató győri sírját jelző zalahalápi származású bazalt síremlék is megerősíti.

A győri egyetem nagyszabású fejlesztése és környezetének rendezése idejére raktárba került az 1979-ben felavatott szobor. A műalkotás 2009. november 21-én, szombati napon került le talapzatáról, s szállították egy ideiglenes raktárba. Úgy tervezték, hogy az alkotást a munkálatok befejeztével, hozzávetőleg két év múlva új helyen állítják majd fel az egyetem területén.

„...a győriek, a kampusz használói mindegyik elnevezést sajátjuknak tekintik, s a szobor már három évtizede mindennapjaink egyik kedves látképe, helyszíne.”

A beígért két évből alig egy lett. Ugyan technikai okok miatt nem 2010. november 2-án, hanem hat nappal később, november 8-án, hétfőn helyezték vissza az új helyen felállított, eredeti zalahalápi bazaltköre. Ennek oka, hogy speciális ragasztóval, vasalással az utolsó pillanatban még megerősítették az időjárási szélsőségeknek bőven kitett szobortartó bazaltkövet. Varga Imre éppen repülni készülő „Ikarosz, a sárkányrepülő” szobra a Széchenyi István Egyetem új látképi központi részére, az új épületek és a Hédervári út közti parkba került.

A műalkotás elnevezése hol Ikarosz, hol Ikaros, hol Sárkányrepülő, hol Sárkányrepülő Ikarosz, hol Ikarosz, a sárkányrepülő. E változatosságban nem jelentenek fogódzót a Varga Imréről megjelent monográfiák, művészeti albumok, könyvek. Szerencsére a győriek, a kampusz használói mindegyik elnevezést sajátjuknak tekintik, s a szobor már három évtizede mindennapjaink egyik kedves látképe, helyszíne. Ikarosz gyors elfogadását jelezte, hogy már az 1980-as évek elején a gólyabábi ceremóniákon is megemlékeztek róla. A fiatalág, a jövőbe mutató győri jelképe most már azt is szimbolizálja, hogy véget ért az egyetemi beruházás építkezési szakasza, a következő időszak már a birtokbavételé lesz.

Varga Imre művét legkifejezőbben az alkotó egyik írásának gondolata fémjelzi: „a lázadó ember megformálása a lázadó szobrászat eszközeivel.” ■